

Efter 70 års tjänst – Fartygsradio

Televerket Radio har i 70 år varit en av världens ledande tillhandahållare av radiostationer till fartyg. Fartygsradion är vår äldsta verksamhet. Det var egentligen så det började. Redan 1911 invigdes Göteborgs kustradiostation som var dåvarande Telegrafverkets första radioanläggning.

Efter Titanics förlisning 1912, där bristerna i radiovakthållning ombord i de närbelägna fartygen bidrog till att över 1 500 människor omkom, upprättades en ny internationell konvention, sjösäkerhetskongressionen. Denna reglerade rigoröst utrustning, kompetens och vakthållning ombord i handelsfartyg i internationell fart och gav dessutom konventionsländerna den märkliga rätten att belägga andra länders fartyg med kvarstad, om de inte uppfyllde konventionen.

MONOPOLET

Fartygsradioleverantörerna hade i allmänhet monopol på sina stationer eftersom de ofta ägde patenten. De kunde därför med stöd av konventionen begära oskäligen priser. De svenska rederierna bad därför Televerket skaffa sig egna rättigheter. Chefen för dåvarande Televerket Radio, Seth Ljungquist, lyckades 1919 förvärva dessa rättigheter och erbjöd redarföreningen att köpa detta nyförvärvade monopol. Föreningen avböjde och föredrog att vi höll i affärerna och stod som ägare och uthyrare av svenska fartygsradiostationer.

Under två tjugoförårsperioder fick Televerket därför regeringens formella monopol på att äga radiosändare för civila fartyg. Dessa perioder slutade 1959, varefter endast ett "gentlemens agreement" grundat på goda affärsrelationer band de svenska rederierna till Televerket som leverantör.

MYNDIGHETER OCH AFFÄRSDRIFT I KOMBINATION

Under dessa 70 år har Televerket Radio samtidigt varit den myndighet som enligt svensk författning varit ålagd att utföra kontroll över fartygsradiostationer i bl.a. säkerhetsavseende. Risken för partiskhet kan tyckas uppenbar, men har inte i något fall påtalats av någon leverantör eller kund. Däremot har dubbelrollen myndighet – materielltillhandahållare utgjort en förträfflig kombination då det gällt att åstadkomma framåtskri-

dande i fråga om internationell teknisk standard eller reglementen.

SVERIGE SOM PIONJÄR

Genom Televerket Radios gedigna kunskaper och det nära samarbetet med sjöfartsnäringen har Sverige spelat en ledande roll när det gällt att tillämpa nya tekniska landvinningar. Vi var pionjärer på kortvågsradio och vi arbetade tidigt för att såväl tekniskt som reglementsmässigt ersätta telegrafen med radiotelefon. Göteborg Radio öppnades för telefoni redan 1936 och Sverige var i många år ledande för maritim telefonitrafik. Först 1959 blev radiotelefonin internationellt godkänd som säkerhetskommunikationsmedel, till gagn inte minst för småtonnaget som inte hade råd att ha telegrafist.

Genom förtjänstfullt uppfinnararbete hos Televerket Radio, Ro Va, kunde svenska fartyg 1971 utrustas med MARITEX, det vill säga obemannad telex över kortvåg. Några år senare NAVTEX, som gav fartygen färdigutskrivna navigationsvarningar i Nord- och Östersjöområdena. NAVTEX är numera "befordrad" till att bli det världsomspännande kustvarningsmediet för ett framtida sjösäkerhetssystem. Fullblodet i utvecklingskedjan, INMARSAT, det maritima satellitkommunikationssystemet för telefoni, telex och data togs fram i internationellt samarbete med starkt svenskt inflytande genom bl.a. Olof Lundberg, INMARSAT:s nuvarande generaldirektör och tidigare en av uppfinnarna till MARITEX och NAVTEX.

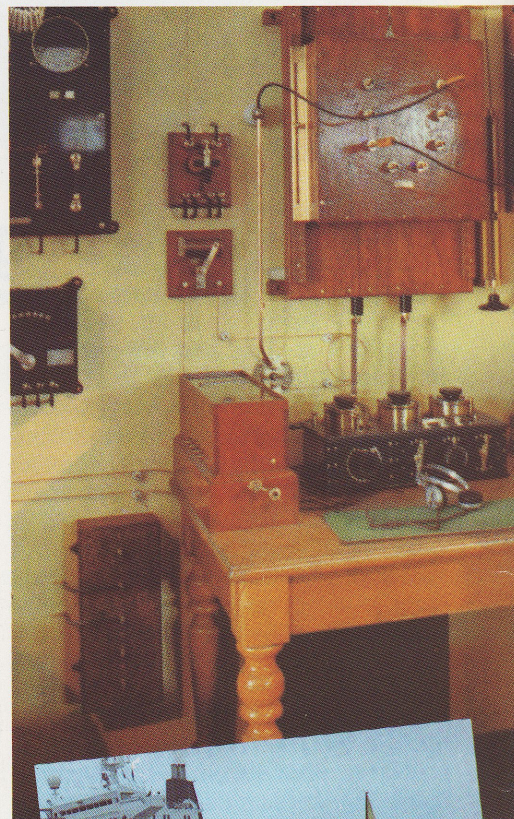
RENTAL/MAINTENANCE-SYSTEM

Det var naturligt att driva fartygsradioverksamheten i form av uthyrning kombinerad med ett "fritt" världsomspännande underhåll sk rental/maintenance-åtaganden. Att hyra utrustning var attraktivt för redarna. Fram till 1960-talet var detta den internationellt vanligaste metoden att förse fartyg med radio.

Ny teknik ledde till att reparatio- nerna blev svårare varjämte det relativa apparatpriset ständigt sjönk och apparaternas pålitlighet ökade. Det blev lämpligt att byta utrustning på ett betydligt tidigare stadium än förr och intresset för att under en lång följd av år underhålla en äldre utrustning sjönk. Mot denna bakgrund kom allt flera av världens fartygsradioföretag att släppa rental/maintenance-systemet.

FARTYGSRADIONS EKONOMI

Så länge svensk sjöfart höll sig på en framskjuten position var underlaget för verksamheten gott. Oljekrisen i 70-talets början satte med en kapp i framgångens roterande hjul och utlöste en svår världsomspännande sjöfarts- och varvskris i industriländerna.

on under ny flagg

I Sverige hade redarna lärt sig att i rationaliseringssyfte utnyttja den moderna teleteknik de genom samarbete med Televerket Radio hade fått tillgång till. För vår del betydde detta att de allt färre fartygen fick en alltmer avancerad utrustning (tex MARITEX) och att vi behöll vår volym.

För att kompensera för bortfallet av svenska fartyg utökade vi successivt vår uthyrning till utländska rederikunder, där våra erbjudanden fortfarande var uppenbart kraftiga. Trots att denna del av verksamheten 1987 hade ökat till ca 40 % av omsättningen kunde inte ett tillfredsställande ekonomiskt resultat på sikt förutses.

De tidigare försiktigt närda tankarna på att driva verksamheten i ett bolag med möjlighet att fritt utforma en företagskultur för den mycket speciella verksamheten tog plötsligt fart. Den viktigaste basen för en sådan idé var det svenska fartygsradioföretagets världsrenommé och dess erkänt skickliga och hängivna personal.

I och med Gd:s beslut i december 1987 att Televerket senast inom två år skulle upphöra med sin fartygsradioverksamhet, har stopptecken satts för en i hela världen välkänd och unik svensk statlig verksamhet, som på ett föredömligt sätt tjänat svensk sjöfartsnäring. Det bolag som nu bildas kommer att starta med goda förutsättningar för att på ett lika föredömligt sätt tjäna framtidens sjöfart.

Gösta Bengtsson
Rmm

NYA BOLAGET

Televerket Radios ledning har i flera år funderat över hur Fartygsradion ska vara organiserad för att möta de strukturförändringar som skett inom shippingbranschen. Flera organisationsförslag har lagts fram, men förutsättningarna att driva Fartygsradion i Televerket Radios regi har bedömts som begränsade. Beslut om att söka bolagsform för Fartygsradion togs i oktober 1987.

Genom bolagsformen ges möjlighet att fritt kunna agera på den internationella marknaden. Marknaden breddas också genom att inte längre vara strikt maritim. Dessutom ges

större möjligheter att anpassa organisation och arbetssätt till kundens krav.

TRANSTEMA

Att bolagsbildningen skulle ske tillsammans med en branschknuten intressent stod klart. Transtema AB var under senhösten en av flera intressenter. Diskussionerna med Transtema visade sig vara mest utvecklingsbara.

Transtema AB är ett datakonsultföretag för transportbranschen. I Transtema-gruppen finns också Transtema Kockumation AB, TKAB som säljer tekniska och administrativa datorsystem till fartyg. Fartygsradions kompetens och arbetssätt kompletterar Transtema-gruppen. Radiokommunikation behövs för överföringen mellan de maritima datorsystemen. Fartygsradion ges ju här också möjlighet till utveckling i en mer informationsorienterad miljö.

TKAB har ett väl utvecklat agentnät i stora delar av världen som också kommer fartygsradion till gagn.

Det nybildade bolaget har ännu inte fått något namn, men har Göteborg som huvudort.

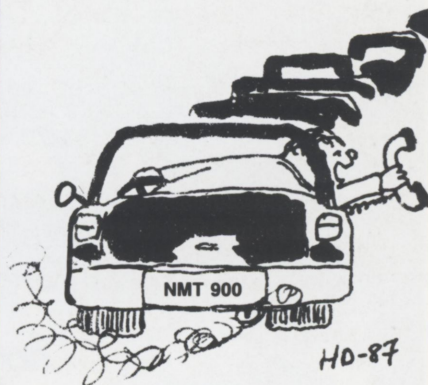
R:s fartygsradiopersonal i Göteborg erbjuds anställning i det nya bolaget vilket betyder att kunderna även i fortsättningen kommer att känna igen Fartygsradions medarbetare. Hur behovet av tekniska resurser på andra orter ska lösas diskuteras fortfarande. Det nya bolaget kommer att behöva köpa tjänster av Televerket Radio för att tillgodose kundernas behov av snabba insatser, står dock klart. På någon ort kommer bolaget också att anställa tekniker.

Det nya bolaget kommer precis som förut att hyra ut MARITEX-och satellitterminaler, sälja, installera och serva radioutrustningar. Dessutom erbjuds konsulttjänster till redare, organisationer och myndigheter.

Den tidigare fruktbara symbiosen operativ verksamhet/myndighetsutövning fungerar givetvis inte i den nya bolagsformen utan har redan före bolagsbildningen flyttats isär.

Ambitionen är nu att befintliga kunder liksom vi själva ska märka av förändringarna så lite som möjligt och att övergången till en ny effektiv Fartygsradio ska kunna genomföras snabbt och effektivt.

Apropå de allt populärare biltelefonerna:

- DET ÄR TILL DEJ !

Sverige och Norden är det mest mobiltelefonföretagade området i världen. Bara i Sverige finns idag omkring 175 000 mobiltelefonabonnemang. 160 000 av dessa finns i NMT, som således har en marknadsandel på mer än 90 %.

1987 var ett rekordår. Bara under december ökade antalet NMT-kunder med mer än 5 000. Och ökningen fortsätter. I Norden finns idag sammanlagt omkring 440 000 NMT-abonnenter. Ökningstakten är drygt 10 000 i månaden.

INTERNATIONELL SPRIDNING

NMT är inte bara ett nordiskt utan i hög grad också ett internationellt system, som finns nu i mer än 20 länder. Det senaste tillskottet är Frankrike där finländska Nokia tillsammans med franska Alcatel bygger ett NMT-nät med plats för 100 000 abonnenter. Det blir därmed ett av de största mobiltelefonnäten i Europa. Ordern uppges vara värd 300 Mkr. Det franska beslutet är en stor seger för NMT-teknologin. Andra systemleverantörer på marknaden som Motorola och Siemens, lyckades inte konkurrera.

Ett dussintals tillverkare levererar i fri konkurrens mobiltelefoner i NMT. Detta i kombination med ökad spridning kommer NMT-abonnenten tillgodo i form av lägre priser och ökad köptrygghet. Längre tillverkningsserier medför ju sjunkande priser när alltfler väljer NMT.